

JE SVATÝ RŮŽENEC DALŠÍ OBĚTÍ AGGIORNAMENTA?

Michal Semín

Dlouho jsem se rozmýšlel, zda mám na toto téma vůbec něco psát. Jsem svými oponenty občas viněn z neúcty ke Svatému otci, ze zpochybňování jeho nejvyšší autority. Jiní, kteří se mnou věcně souhlasí, mne upozorňují na to, že svojí kritikou nepřímo napomáhám oslabování autority papeže, jež je systematicky a programově podemílána progresisty. Ať už mi čtenář uvěří nebo ne, není mi nic vzdálenějšího než pochybování o papežském primátu a touha jej relativizovat. Jan Pavel II. je pro mne plnoprávným náměstkem Kristovým na zemi, skála, na které Kristus založil svou Církev. Ano, Petr a jeho nástupci jsou základem její jednoty. Řeším však následující dilema: mohu napomáhat úctě k autoritě Petrova stolce schvalováním postojů a rozhodnutí, jež úřad papežství, případně jeho nositele, kompromitují? Ve svých článcích pro Revue Distance jsem se zabýval oprávněností veřejné kritiky papeže, existují-li při takové jednání závažné a zřejmé důvody. Svoji argumentaci jsem opíral o příklady z dějin Církve a o spisů významných teologů a světců katolické církve (sv. Robert Bellarmin, Suarez a další). Současný pontifikát je plný rozporů, jež jsou do veliké míry důsledkem filosofické a teologické orientace Jana Pavla II. Jeho výroky a praxe v otázce spásy skrze jiná náboženství, přesvědčení o věmosti synagogálního judaismu Bohu Starého zákona, principiální odmítání trestu smrti, podpora mylné teze o „prázdném pekle“, souhlas s evoluční teorií, sklon k radikalizaci inkulturace v liturgii, liberální pojetí náboženské svobody či zcela nepřiměřený kult své vlastní osoby, jak jsme toho svědky při Světových dnů mládeže a jim podobných shromážděních – to vše dává odůvodněnou pochybnost o jeho věmosti katolické tradici. Jan Pavel II. je papežem novot – nové evangelizace, nových liturgických experimentů, nového církevního kodexu, nového feminismu, nového katechismu...

Od 16. listopadu letošního roku je také papežem nového růžence.

Liberálně smýšlející patrně jen pokrčili rameny, vždyť kdo z nich se pravidelně modlí svatý růženec. Tato událost mnohem více zasáhla katolíky, kteří se vědomě chtějí řídit ve svém náboženském životě katolickou tradicí. Mnozí skutečnost „obnoveného“ růžence, i když s překvapením a rozpaky, akceptovali. Ovšem zdaleka ne všichni. Jak argumentují katolíci, kteří se nový růženec modlit nebudou?

Christopher Ferrara v časopise The Remnant upozorňuje na autobiografii Annibale Bugniniho, architekta Novus Ordo Missae, který otevřeně přiznává, že toužil po prosazení změn v růženci již na sklonku 60. let, Pavel VI. mu však tuto reformu neumožnil. Pavel VI. se obával, že by změna v modlitbě sv. růžence vnesla zmatek do myslí věřících, jež by se oprávněně domnívali, že Církev po koncilu chce měnit vše, co jí dosud bylo svaté. Nezapomeňme, že právě Pavel VI. je odpovědný za liturgickou revoluci, jejíž hořké plody jsou den ode dne stále více zřejmé. Také nezapomeňme, že v roce 1970 (rok vydání nového misálu) neměl Pavel VI. k dispozici informace, jež jej později vedly k odstranění Bugniniho z rozhodujících míst při prosazování nové liturgie do praxe. Ano, pro ty, kdo to ještě neví, tvůrcem pokoncilní liturgické reformy, tzv. obnovené liturgie, je svobodný zednář vysokého stupně zasvěcení.

Je nanejvýš zajímavé, že změny, které Jan Pavel II. ve své encyklice *Rosarium Virginis Mariae*, jsou velice podobné těm, které prosazoval před 30 lety Bugnini.

Než se budu věnovat zmíněným změnám, chci poznamenat, že encyklika obsahuje řadu krásných myšlenek a výroků. Jistě není důvod polemizovat s vhodností vyhlášení „Roku sv. růžence“, jenž má přispět k jeho většímu užívání. Také tato slova je dobré si vzít k srdci: „*Rodina, která se v jednotě modlí, zůstává sjednocena. Svatý růženec se v pradávnej tradici jeví jako zvláště*

účinná modlitba sjednocující rodinu. Jednotliví členové rodiny, kteří obracejí svůj zrak k Ježíši, znovu nabývají schopnosti dívat se do očí jeden druhému, aby pak spolu rozmlouvali, projevovali si vzájemnou solidaritu, navzájem si odpouštěli a čerpali sílu ze závazku lásky obnoveného Božím Duchem. Mnohé problémy současných rodin – zvláště v ekonomicky rozvinutých společnostech – plynou ze vzrůstajících těžkostí s komunikací. Rodiny nedokáží být pospolu a řídké příležitosti, kdy se tak stane, jsou nejednou pohlceny sledováním televizní obrazovky. Návrat k recitaci růžence v rodinách znamená vložit do každodenního života velmi odlišné obrazy, totiž obrazy tajemství spásy: obraz Vykupitele a obraz jeho Nejsvětější Matky. Rodina, která se společně modlí růženec, zprostředkovává něco z atmosféry domu v Nazaretě: Ježíš je středem pozornosti, sdílí se s ním radosti i bolesti, do jeho rukou jsou vkládány potřeby a plány, od něj je čerpána naděje a síla k dalšímu putování.

Také je velice dobré, že nám je připomenut Bl. Bartoloměj Longo (1841-1926), jenž v dospělosti odpadl od víry a stal se satanistou. Z milosti Boží se obrátil, vrátil se zpět do Církve a stal se apoštolem sv. růžence.

Přes všechny klady této encykliky se mnozí věřící ptají, proč bylo nutné tuto modlitbu tak zásadním způsobem měnit. Opravdu nebylo možné pouze doporučit častější modlitbu sv. růžence v té podobě, jak ji po staletí Církev užívá a jak k ní vyzývá Panna Maria?

Na první pohled se zdá, že k původnímu růženci se pouze připojuje 5 nových tajemství a jinak vše zůstává při starém. Bohužel, není tomu tak. Nejprve však komentář ke změně, která nad ostatními ční, totiž k „tajemstvím světla“. Jsou jimi 1. Kristův křest v Jordánu, 2. Kristovo sebezjevení na svatbě v Káně, 3. hlásání Božího království a výzva k obrácení, 4. Kristovo proměnění na hoře, 5. ustavení eucharistie, svátostného vyjádření Kristovy velikonoční oběti.

Tato nová tajemství mají být vložena mezi tajemství radostná a bolestná. Papež je nečiní povinnými a dodává: „*Domnívám se však, že pro plné odhalení kristologického rozměru růžence bude vhodné začlenit do tradiční osnovy dodatek, jenž bude ponechán svobodnému uvážení jednotlivců i společenství a který dovolí zahrnout také tajemství Kristova veřejného života od křtu až do událostí spojených s jeho umučením.*“ Znáte nějakého světce či předchozího papeže, který by se domníval, že tradiční růženec neodhaluje dokonalým způsobem kristologickou hloubku? Nikdy by jim na mysli nepřišlo měnit sv. růženec, neboť jej podle vlastních slov shodně považují za rozjímavou modlitbu vynikajících vlastností a navíc z nebe danou.

Proč předchůdce Jana Pavla II. nenapadlo, že by bylo třeba modlitbu sv. růžence změnit?

Hlavní důvod pramení z vlastní povahy této modlitby. Celé dosavadní dějiny sv. růžence jsou svázány se 150 žalmů Starého zákona. Tento „Davidův žaltář“ se od ranných dob Církve modlili mniši a poustevníci v rámci svého liturgického života. Sv. Benedikt žalmů uspořádal způsobem, aby se je mohl se svými spolubratry modlit v průběhu celého týdne. Z této praxe pak vzešel kněžský breviář.

Postupem doby se začíná hovořit o „žaltáři Panny Marie“. První dochované zmínky máme ze 7. století z prostředí irských klášterů, i když ústní tradice hovoří o jeho počátcích již v dobách apoštolských. Tito mniši rozdělili 150 žalmů do skupin po 50. Ve středověku se s narůstající mariánskou úctou setkáváme s explicitními zmínkami o „růžencích“. Ve 12. století vzniká takový růženec z pera sv. Anselma z Canterbury, ve století 13. je znám růženec vytvořený sv. Bonaventurou. V této době se již užívá pojmu „Žaltář Panny Marie“. O této praxi píše také sv. Tomáš Akvinský, když vysvětluje, že trojí dělení růžence představuje tři stupně života věřícího: stupeň pokání, stupeň spravedlnosti a stupeň slávy. Samo nebe ohlašuje hodnotu této modlitby, když roku 1214 říká Panna Maria sv. Dominiku, aby „kázal můj žaltář“ pro vzbuzení víry, k obrácení hříšníků a potlačení bludů. Více se lze dočíst v překrásné knize sv. Ludvíka z Monfortu „Tajemství sv. růžence“. Panna Maria sama užívá pojmu „žaltář“ a hovoří o modlitbě sv. růžence jako o prostředku pro Církev bojující k potření všech herezí a nepřátel Církve.

Pojem „Žaltáře Panny Marie“ užívají také všichni papežové, kteří o sv. růženci psali. Jen Lev XIII. je autorem 11 encyklik na toto téma.

Jan Pavel II. se tomuto označení ve své encyklice vyhnul. Důvod je prostý: připojením 5 dalších tajemství se nová forma růžence podstatně liší od žaltáře, obsahujícího 150 žalmů...

Když se zjevila Panna Maria v Lurdech a ve Fatimě, vyzývala k modlitbě sv. růžence v jeho původní podobě. V té podobě, kterou zvláště slavnostním způsobem kanonizoval svatý papež Pius V. roku 1569 v bulle „*Consuaverunt*“, rok před tím, než ustanovil Římský mešní obřad jako závaznou normu pro latinskou církev. Prostřednictvím fatimských dětí nás vyzývá ke každodenní modlitbě „jedné třetiny sv. růžence“ a varuje před vážnými důsledky, zůstane-li její napomenutí neoslyšeno. Podle nové formy sv. růžence by se tedy jednalo o 6.66 desátek...

Je doslova záhadou, proč se pokoncilní papežové tak důkladně vyhýbají tomu, aby jednali s plným souladem s vůlí Panny Marie. Vzpomeňme Jana XXIII, když katolický svět ohromil svým rozhodnutím, že proti přímé vůli Panny Marie nezveřejní roku 1960 třetí fatimské tajemství. Ani on ani nikdo z jeho nástupců nevyslyšel příkaz Panny Marie, aby bylo jejímu Neposkvrněnému srdci zasvěceno Rusko. Důsledky těchto opomenutí jsou strašné – svět i církev se nacházejí na prahu celosvětového konfliktu, od kterého by nás zasvěcení Ruska, jak Panna Maria slibuje, mohlo zachránit.

Bohužel ani pro fatimské zjevení není, s jedinou výjimkou v poznámkách, v encyklice Jana Pavla II místo. Papež vysvětluje důležitost a význam jednotlivých modliteb, ze kterých sv. růženec sestává, nikde však nenalzáme zmínku o modlitbě, kterou do sv. růžence vložila sama Panna Maria ve Fatimě: „Pane Ježíši, odpusť nám naše hříchy, uchraň nás od pekelného ohně a přiveď do nebe všechny duše, zvláště ty, které Tvého milosrdenství nejvíce potřebují“.

Tato encyklika se od předchozích encyklik o sv. růženci liší také tím, že se v něm neobjevuje jediná zmínka o bitvě u Lepanta. Papež sice zmiňuje, že je říjen měsícem sv. růžence, nenásleduje však žádné odůvodnění. Zamčeným důvodem je právě ona vítězná bitva nad mohamedánskou flotilou, usilující o průnik do křesťanské Evropy, dne 7. října 1571. Papež Lev XIII. připomíná, že Svátek svatého růžence, jak jej nazval Rehoř XIII., byl původně zasvěcen Panně Marii vítězné. I tato významná historická událost je dokladem mariánské povahy modlitby sv. růžence. Pius XI. v encyklice *Ingravescentibus malis* z roku 1937 píše: „*Když mohamedánská bezbožnost, opírajíc se o velkou sílu loďstva a vojska, hrozila evropským národům porážkou a otroctvím, tehdy na výzvu papežovu byla nebeská Matka vroucně žádána o ochranu; tak se stalo, že nepřátelé byli poraženi a jejich loďstvo potopeno. Podobně jako v nebezpečích veřejných, tak také ve vlastních nesnázích soukromých věřící v každé době se dovolávali Panny Marie, aby jim dobrotivě přispěla na pomoc a vyprosila jim ulehčení a léku na jejich bolesti tělesné i duchovní. A nikdy ti, kteří si s důvěrou vyprošovali její pomoci, marně neprosili.*“ Lze se jenom dohadovat, proč je tato významná událost křesťanských dějin opomenuta. Nejspíš ale proto, že by se její zmínkou dostal Jan Pavel II. do poněkud trapné situace. Na rozdíl od všech svých předchůdců má totiž pro barbarský islám značnou míru sympatií. Nevěříte? Proč by jinak políbil v přítomnosti muslimské delegace Korán, proč je autorem invocace, uveřejněné v *L' Osservatore Romano* „*Bůh žehnej islámu*“, proč s nábožnou úctou vchází do mešity, aby se zde modlil, proč vyslal slavnostní delegaci u příležitosti otevření mešity v Říme, jež se nachází jen pár kroků od chrámu sv. Petra? Sensitivita mezináboženského dialogu opět dostala přednost před katolickou tradicí. Možná jsem ale jenom zbytečně přecitlivělý, vždyť islám je přeci „náboženství míru“, že?

Sdělovací prostředky se při oznámení o změnách v modlitbě sv. růžence zmínily jen o přidání 5 nových tajemství. Bohužel, u tajemství sv. růžence se změny nezastavily. V oddíle 42 čteme: *Modlit se růženec za děti, ba co více, spolu s dětmi a vychovávat je od raných let k prožívání tohoto každodenního „modlitebního spočinutí“ v rodině, není samozřejmě řešením každého problému. Dá se namítat, že růženec se zdá být modlitbou, která není příliš přizpůsobena vkusu současných dětí a mládeže. Tato námitka nejspíše míří na **nesprávnou formu** této modlitby. Nic nestojí v cestě tomu, aby (při zachování základní struktury) děti a mládež tuto modlitbu – v rodině i ve skupinách – obohatili vhodnými symbolickými a praktickými prvky, které by pomáhaly jejímu chápání a docenění. Proč to nezkusit? Pastorece mládeže s pozitivním, horlivým a tvořivým postojem (jak je to zřetelně vidět na světových dnech mládeže) je s Boží pomocí schopna vskutku pozoruhodných činů. Bude-li modlitba růžence správným způsobem předkládána, jsem si jist, že mládež bude schopna dospělé překvapit*

způsobem, jakým tuto modlitbu přijme za svou, i její recitací s nadšením, které je pro jejich věk tolik charakteristické.

„Nesprávná forma“? Mohou tedy být pro naše děti vzorem sv. František a sv. Jacinta, fatimské děti svatořečené Janem Pavlem II., pokud se modlili růženec „nesprávnou formou“? To je charismaticko-rockové třeštění při Světových dnech mládeže vhodnější formou modlitby? Papež doporučuje pro modlitbu sv. růžence „tvořivý postoj“. Dokážu si živě představit, k čemu tato tvořivost ve světle prohlubující se liturgické anarchie dospěje.

Až do října 2002 byla modlitba sv. růžence jednou z posledních liturgických modliteb, jež si uchovaly svoji původní podobu. Mešní obřad spolu s obřady jednotlivých svátostí byly změněny v takovém duchu, aby lépe vyjadřovaly požadavky ekumenismu. Stejný osud nakonec potkal i sv. růženec. „*Snad jsou i tací, kteří se obávají, že růženec je pro svůj bytostně mariánský charakter málo ekumenickou modlitbou*“, říká Jan Pavel II. a ubezpečuje nás, že tomu tak není. K ekumenickému charakteru této modlitby jistě přispěje výběr 5 nových tajemství, jež jsou, jak papež s důrazem připomíná, tajemství ryze evangelijní. Pravda, o nanebevzetí a korunování Panny Marie Písmo sv. neříká nic, přesto nejsou o nic méně evangelijní. Ovšem protestanti, pro které je jediným zdrojem Zjevení jejich chybný překlad neúplného kánonu Duchem svatým inspirovaných knih, tyto mariánské články víry odmítají.

Základním dogmatem pokoncilního „učení“ je aggiornamento, neustálá změna a přizpůsobování se „duchu doby“. Svatý růženec, tato pevná hráz a zbraň proti herezím, se stává další z řadou obětí této posedlosti vše, co je pevně zasazené v katolické tradice, měnit.

Toto je jeden z mnoha důvodů, proč já a moje rodina zůstane věrna dosavadní modlitbě sv. růžence s 15 tajemstvími. Nerozhoduji se tak proto, že nechci být zajedno s Janem Pavlem II., nýbrž proto, že si chci uchovat jednotu s Pannou Marií, ale také se sv. Dominikem a mnoha světci a papeži, pro které byla modlitba sv. růžence jedním z prostředků spásy v té podobě, jak nám ji dalo samo nebe.